

de bemærkning, at den kan have "cleared the way for pragmatic federalism" (p. 324). Hans Jørgen Niensens analyse af danske vælgeres holdninger ved afstemningen d. 2. juni konkluderer derimod, at der ikke er "much federalist thinking among the Danes" (p. 376).

Begge artikler er nyttige at læse i studiet af dansk EF-politik. Men når vi specielt ser på deres forskellige konklusioner, synes Hans Jørgen Nielsen at have det mest solide grundlag for *sin* konklusion.

Erik Beukel
Institut for Erhvervsret og Politologi

Poul Erik Mouritzen (red.), *Managing Cities in Austerity. Urban Fiscal Stress in Ten Western Countries*, London: Sage, 1992, 242 s., kr. 466,00.

Dette ligner umiddelbart en af de almindelige internationale antologier med en række løst sammenhængende bidrag fra forskellige lande fra et tilfældigt seminar - men er det bestemt ikke! Det er tværtimod en meget velfunderet delrapport fra et stort amerikansk-europæisk forskningsprojekt, der sigter mod at finde og udbrede måder at forvalte den vestlige verdens økonomisk trængte byer billigere og bedre på. Om man vil, er det et internationalt moderniseringsprogram i forskerregi. Det startede med databaseopbygning i USA og brede sig siden via ECPR til 35 lande i Europa og resten af verden. I undersøgelsen her indgår sammenligninger af USA, Canada, England, Tyskland, Frankrig, Italien, Danmark, Sverige, Norge og Finland. Det siger noget om Skandinaviens og ikke mindst Danmarks - og redaktørens - position på dette felt, at bidragene herfra langt hen ad vejen sætter både scenen og takten (Mouritzen, Baldersheim, Bokenstrand, Houlberg Nielsen, Magnusson og Ylönen). Det er næppe et udslag af den credo, projektets koordinator Terry Clark fremlægger i sin indledning: "Austerity is an issue that links the less affluent countries of the world with others, and with which the less affluent countries have had more experience. Thus they may be able to offer some distinctive lessons" (p. ix). Det er snarere sådan, at de bedst kørende, når de presses, leverer de bedste og mest innovative løsninger. Det er her, ressourcerne dertil er bedst og behovet for en fortsat velfungerende offentlig infrastruktur er størst. Det kan de andre måske lære noget af, hvis de engang skulle blive så velhavende, at de kunne opfatte en midlertidig nedgang som et problem, der kunne løses ved administrativ opfindsomhed.

Ud over omfattende nationale databaser, komparative nationale systembeskrivelser og interviews med politikere og embedsmænd i diverse lokalforvaltninger er analyser og anbefalinger også delvis krydret med erfaringer fra steder som Farum, Oslo, Liverpool og New York, men det konstituerende er den tværgående, komparative analyse af de objektivt målbare forhold. Der er ingen lande- eller caseanalyser, kun eksempler hist og her.

de bemærkning, at den kan have "cleared the way for pragmatic federalism" (p. 324). Hans Jørgen Niensens analyse af danske vælgeres holdninger ved afstemningen d. 2. juni konkluderer derimod, at der ikke er "much federalist thinking among the Danes" (p. 376).

Begge artikler er nyttige at læse i studiet af dansk EF-politik. Men når vi specielt ser på deres forskellige konklusioner, synes Hans Jørgen Nielsen at have det mest solide grundlag for *sin* konklusion.

Erik Beukel
Institut for Erhvervsret og Politologi

Poul Erik Mouritzen (red.), *Managing Cities in Austerity. Urban Fiscal Stress in Ten Western Countries*, London: Sage, 1992, 242 s., kr. 466,00.

Dette ligner umiddelbart en af de almindelige internationale antologier med en række løst sammenhængende bidrag fra forskellige lande fra et tilfældigt seminar - men er det bestemt ikke! Det er tværtimod en meget velfunderet delrapport fra et stort amerikansk-europæisk forskningsprojekt, der sigter mod at finde og udbrede måder at forvalte den vestlige verdens økonomisk trængte byer billigere og bedre på. Om man vil, er det et internationalt moderniseringsprogram i forskerregi. Det startede med databaseopbygning i USA og brede sig siden via ECPR til 35 lande i Europa og resten af verden. I undersøgelsen her indgår sammenligninger af USA, Canada, England, Tyskland, Frankrig, Italien, Danmark, Sverige, Norge og Finland. Det siger noget om Skandinaviens og ikke mindst Danmarks - og redaktørens - position på dette felt, at bidragene herfra langt hen ad vejen sætter både scenen og takten (Mouritzen, Baldersheim, Bokenstrand, Houlberg Nielsen, Magnusson og Ylönen). Det er næppe et udslag af den credo, projektets koordinator Terry Clark fremlægger i sin indledning: "Austerity is an issue that links the less affluent countries of the world with others, and with which the less affluent countries have had more experience. Thus they may be able to offer some distinctive lessons" (p. ix). Det er snarere sådan, at de bedst kørende, når de presses, leverer de bedste og mest innovative løsninger. Det er her, ressourcerne dertil er bedst og behovet for en fortsat velfungerende offentlig infrastruktur er størst. Det kan de andre måske lære noget af, hvis de engang skulle blive så velhavende, at de kunne opfatte en midlertidig nedgang som et problem, der kunne løses ved administrativ opfindsomhed.

Ud over omfattende nationale databaser, komparative nationale systembeskrivelser og interviews med politikere og embedsmænd i diverse lokalforvaltninger er analyser og anbefalinger også delvis krydret med erfaringer fra steder som Farum, Oslo, Liverpool og New York, men det konstituerende er den tværgående, komparative analyse af de objektivt målbare forhold. Der er ingen lande- eller caseanalyser, kun eksempler hist og her.

Hovedvægten lægges på analysen af tre faktorer og deres samspil: Det økonomiske pres eller slæk, de såkaldt "politiske omgivelser" og de økonomisk-administrative strategier, der vælges. Den første faktor opfattes hovedsageligt som den uafhængige - den givne, den anden er en formidlende eller betingende faktor og den sidste den afhængige, som gerne skulle rumme interessante løsninger på tværs af nationale og geografiske grænser.

Dette afspejles også i bogens forholdsvis klare disponering i fem dele med 12 kapitler: II: Den økonomiske krise og dens årsager, III: Ledere og politiske omgivelser, IV: Reaktioner på økonomisk pres og V: Perspektiver. Derudover findes der blandt andet et givtigt introducerende oversigtskapitel, af Mike Goldsmith, hvor de ti landes lokale styresystemer karakteriseres komparativt og grovsorteres i tre kategorier, der siden anvendes en del i analysen: en Skandinavisk-Nordeuropæisk (incl. UK!), en Sydeuropæisk og en Nordamerikansk type.

Trods betæneligheder om betydningen af nationale og subjektive forhold og forskelle vælger Mouritzen den kvantitative løsning med at operationalisere økonomisk slæk/pres i kroner og ører, fordi dette forholdsvis nemt lader sig måle på tværs af nationerne og anlægge som en fælles grundvariabel for de efterfølgende analyser. Ikke overraskende hænger lokalt økonomisk pres sammen med svingninger i den nationale økonomi, og overalt synes de store byer at blive ramt hårdere end andre. Bloktilskud er en væsentlig faktor i dette. National og lokal partipolitik slår kun svagt og ujævnt igennem, om overhovedet, selv om der nogle steder er en konservativ tilbageholdenhed og favorisering af de velhavende kommuner og en socialistisk vice versa. De mest sårbare kommuner er selvfølgelig de, som er mest afhængige af centralstaten, men nok så interessant er det, at den generelle afhængighed synes at være aftaget i 1980'erne, blandt andet fordi man mange steder kompenserede med øgede lokale skatter (som i Danmark).

Interessant nok synes graden af økonomisk pres ikke at påvirke det lokale lederskab og dets dispositioner på nogen *systematisk* måde, som generelt slår igennem i sammenligningerne. Her synes lokal politisk organisation, pressionsgrupper, uddannelsesbaggrund og personlighed at være mere afgørende, men det varierer en del mellem landene og perioderne, hvad der betyder noget, og undersøgelsen er ikke rettet mod det specifikke, men mod det generelle. Specielt når vi kommer til valg af strategier til løsning af det økonomiske pres, stiger mangfoldigheden mellem landene og indenfor disse, og tilsvarende falder klarheden i de konklusioner, undersøgelsen kan præstere. Nationale og lokale forhold slår igennem og slører billedet. Hyppigere ender analyserne med, at forfatteren må konstatere, at sammenhænge desværre er for svage eller mangetydige, og at der må yderligere analyser til. Det er selvfølgelig sobert nok, og gennemgående er det bestemt omhyggelige og sobre analyser, vi præsenteres for, men det er også en klar, om end uerkendt konsekvens af undersøgelsens design og metode. Hermed er vi så fremme ved bogens største svaghed.

Det er den traditionelle positivistiske modeltankegang, der søger generelle

lovmæssigheder og forklaringer på *tværs* af tid og sted, og som i hele sin konstruktion *forudsætter*, at "alle andre ting er lige", der stiller sig i vejen. For disse andre ting er jo i praksis hverken lige eller lige gyldige. Det viser sig netop interessant, at de *ikke* er det, fordi det er her, vi tilsyneladende skal finde de interessante sammenhænge. Konteksten er afgørende. Det er de komplicerede og de specifikke sammehænge, ikke de generelle og de enkle, det kommer an på. Vel gør flere kroner, lederskabet og andre generelle forhold en forskel, men langt fra *hele* forskellen, og slet ikke anskuet løsrevet fra den lokale kulturelle, sociale og geografisk-materielle sammenhæng, der flittigt abstraheres fra. Derfor er det ikke blot *flere* undersøgelser, men også en helt anden analysedesign og metode, der skal til, hvis man skal nå ret meget videre, end denne undersøgelse gør. Uden den lokale kontekst vil de "sammenhænge", der trods alt har overlevet det analytiske syrebad, i bedste fald enten vække for store forventninger rundt om i verden, eller føre til frustrationer over at have "umulige" eller "forkerte" omgivelser, politikere, embedsmænd, folk osv., formodentlig endda begge dele.

Det er en ironisk pointe, at påpegningen af dette problem samtidig er en af undersøgelsens hovedresultater, på *trods* af sig selv, og netop fordi den er så omhyggelig og så sober, som den er. Samtidig får man dog også under læsningen et indgående kendskab til de forskellige landes meget forskellige systemer og vilkår serveret - om end det også sker "på tværs" af de mange komparative analyser. Det er netop herigennem, det interessante ved det særegne fremstår.

Læst i dette lys er det slet ikke nogen dårlig bog. Her er faktisk ganske meget at hente for både praktikere og teoretikere om konkrete sammenhænge og konstruktioner rundt omkring i den vestlige verdens økonomisk betrængte store byer. Og hvad skal man også med de generelle sammenhænge og de færdigkogte universalmetoder, som den kvalificerede forvalter og politolog alligevel ikke kan bruge hos sig selv?

Jens Tonboe
Humanistisk Forskningscenter
Hollufgaard

Torben Bager, *Andelsorganisering. En analyse af danske andelsorganisationers udviklingsprocesser*, Esbjerg: Sydjysk Universitetsforlag, 1992, 457 s., kr. 280,00

Sydjysk Universitetscenter har gennem den sidste halve snes år gennemført en række projekter om andelsorganisering - navnlig vedrørende organiseringen i forrige århundrede. I denne bog foretager Torben Bager et ambitiøst forsøg på at karakterisere andelsorganisationers fremkomst og udvikling gennem en sammenligning af danske andelsorganisationer omkring århundredeskiftet og fra 1970'erne og fremad i Danmark, men også med et blik på andelsorganisering i andre lande.